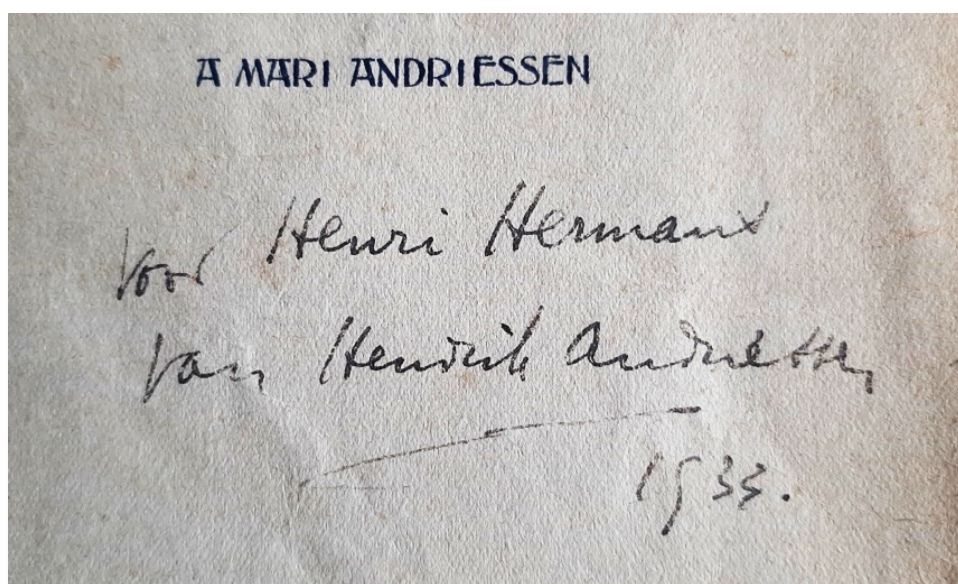
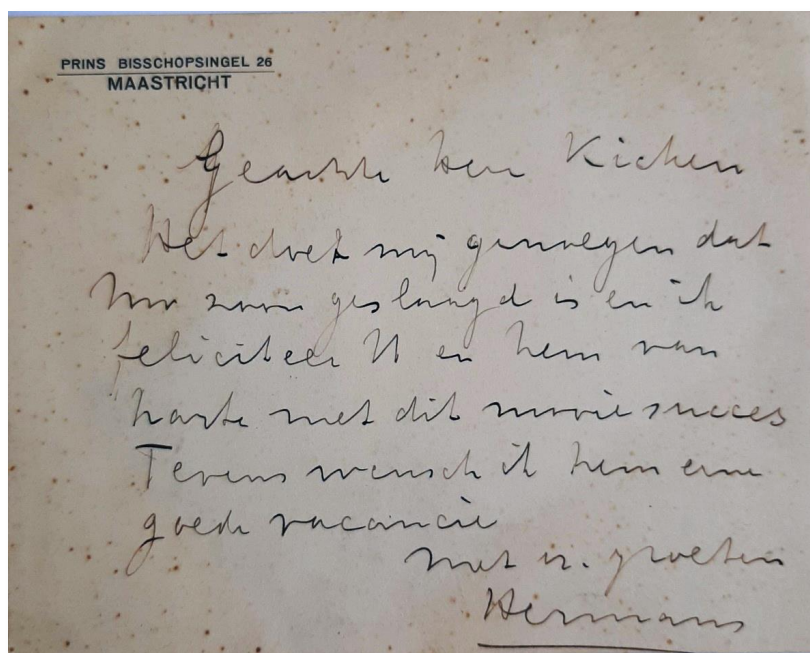

Henri Hermans en Hendrik Andriessen, een muzikale ontmoeting in Maastricht

In de collectie bladmuziek van Marie-Louise Hendriks-Kicken uit Maastricht bevond zich een partituur van de *Premier Choral pour Orgue* van Hendrik Andriessen met daarop geschreven: "Voor Henri Hermans / Van Hendrik Andriessen, / 1933". De uitgave van de partituur verscheen bij Van Rossum in Utrecht en werd door de componist opgedragen aan zijn jongere broer, de kunstenaar Mari Andriessen.

Het gesigioneerde item behoorde toe aan haar vader Jacques Kicken (1911-1998), die aan de Stedelijke Muziekschool in Maastricht piano en orgel studeerde en de vakopleiding tot beroepsmusicus volgde. Henri Hermans, directeur van de muziekschool, feliciteerde de student en diens vader middels een persoonlijk (niet gedateerd) kaartje, dat in de partituur los is bijgevoegd. De compositie is door Kicken veelvuldig gespeeld gezien de vele registratieaanwijzingen.

In enkele krantenartikelen vinden we nadere gegevens over Jacques Kicken. Zo meldt het Limburgsch Dagblad van 5 augustus 1930:

Examen Muziekschool.

De heer Jacques Kicken te Limmel slaagde aan de muziekschool te Maastricht voor de vakken piano, algemeene muziekleer, harmonieleer en 't onderwijsdiploma pianospel.

Limburgsch Dagblad 05-08-1930

We kunnen dus aannemen dat het felicitatiekaartje uit dat jaar stamt.

Op 10 en 14 augustus 1933 lezen we in de Limburger Koerier, dat Kicken is geslaagd voor het examen orgel, klein diploma van de landelijke R.K. Organisten en Directeuren Vereeniging in Utrecht.

Limmel.

EXAMEN ORGEL.

LIMMEL. — Bij de te Utrecht op 8 en 9 Augustus gehouden examens voor orgel, slaagde dhr. J. Kicken Jr., Limmel. Hij was leerling van de organistenklasse der stedelijke muziekschool te Maastricht.

Limburger Koerier 10-08-1933

ONDERWIJS.

**EXAMEN DER R.K. ORGANISTEN EN
DIRECTEUREN VEREENIGING.**

Geslaagd voor orgel, klein diploma: mej. A. M. Smits (eerw. zuster Vianney), Steijl; de heeren J. H. Cuypers, Vlodrop; J. J. Kicken, Limmel-Maastricht; M. J. L. Moonen, Valkenburg; J. J. H. Sentis, Nieuwstadt (I.); J. H. A. Braun, Venlo.

Orgel, groot diploma: F. J. Kalwij (br. Tiburtio), Venlo.

Directie klein diploma. J. H. Chr. Persoon, Weert.

De examencommissie bestond uit de heeren C. A. M. d' Rooy, voorzitter, Venlo; Jony Ponten, secretaris, Groningen; W. van Kalmthout, Tilburg; H. Koop, Overveen; Cor Ponten, Zwolle; Joh. Winnubst Utrecht.

Gedelegeerde der Ned. St. Greg. Ver. en de Federatie van Liturgische Vereenigingen: dr. A. Ramseelaar, Utrecht.

Limburger Koerier 14-08-1933

Na zijn studie bouwt Kicken vanuit zijn woonadres aan de Padualaan een eigen privé pianolespraktijk op in Maastricht en omstreken en komt hij bij diverse gegoede families over de vloer. Daarnaast is hij o.a. dirigent van enkele mannenkoren in de regio zoals Walram in Valkenburg en het Sittards Mannenkoor.

Jacques Kicken op jeugdige leeftijd thuis aan de piano

Henri Hermans en Hendrik Andriessen

In 1933, het jaar van de opdracht op de partituur, was Henri Hermans al geruime tijd niet meer als uitvoerend organist actief. Tot 1916 was hij organist geweest aan de OLV in Maastricht. Daarna concentreerde hij zich meer en meer op zijn directeurschap van de Stedelijke Muziekschool en het Maastrichts Stedelijk Orkest. De opdracht spreekt voor het aanzien dat Hermans genoot als dirigent in het Nederlandse muziekleven. En bewijst dat zijn faam als organist ook in 1933 nog niet verbleekt was. Andriessen gaf hem een orgelwerk cadeau! Hoe de contacten tussen Hermans en Andriessen tot stand zijn gekomen en hoe intensief die waren, kunnen we niet meer achterhalen.

Hendrik Andriessen (1892-1981) had al veel eerder warme contacten met Maastricht. Tussen 1917 en 1921 correspondeerde hij intensief met de dichter Pierre Kemp. Andriessens oratorium *L'Histoire de l'enfant de Dieu* is geschreven op een in het Frans gestelde tekst van Kemp. Hij bewonderde de gedichten van Kemp en zette later in 1969 nog enkele van diens Nederlandse teksten op muziek.

Een eerste signaal van de bekendheid van Andriessen met Hermans krijgen we op 22 december 1924 uit een brief van Andriessen aan Kemp: 'Ik meen dat ik aan den organist Hermans een orgelwerk van mij zond. Spreek jij dien heer wel eens? Ik hoorde nooit iets van hem.' [De Vroomen 1987, p. 66-67]

Op zaterdag 16 april 1932 geeft Andriessen een orgelconcert in de Dominicanenkerk samen met de zangeres Anna Ibal. Op het programma eigen werken en muziek van Bach en Franck.

Maastricht.

TWEEDE ORGELBESPELING.

ANNA IBALD EN HENDRIK ANDRIESSEN.

Het concertorgel in de voormalige Dominicanenkerk, met alle goede eigenschappen van een kerkorgel, is Zaterdagavond bespeeld door Hendrik Andriessen (Haarlem), terwijl mejuffrouw Anna Ibal (Dusseldorp) vocale medewerking verleende. Deze zangeres heeft in alle plaatsen van haar geboorteland, waar zij optrad, een uitstekende pers gehad. Begrijpelijk, wijl zij over uitnemende zangkwaliteiten blijkt te beschikken, al heeft zij ten onzent niet aan eenige detonaties kunnen ontkomen. Begeleid door Hendrik Andriessen zong zij twee middeleeuwsche sequenties, uit de 10de en de 12de eeuw, bewerkt door Andriessen, de „Audi Tellus” en de „Trinitas”. De eerste is de weeropiegeling van den tijd, waarin zij werd gemaakt: de donkere vrees voor het toen verwachte einde der dagen, de middeleeuwsche schim van het duizendjarige rijk. Somberheid ligt aan deze sequentie ten grondslag. Hoopvoller klinkt de Trinitas, welke den roem verkondigt van den drieënen God. Anna Ibal droeg beide gezangen waardig voor met beheerschte welwillendheid, zoomede Gheon's „Miroir de peine”, eveneens door Andriessen getoonzet; sonetten, die het lijden des Heeren weemoedig bezingen.

Hendrik Andriessen speelde uit eigen werken een knap geschreven Toccata en een van niet mindere kunde getuigende Passacaglia, terwijl de beide grootmeesters op het orgel: Bach en Franck eveneens in het program waren opgenomen, geheel geëigend aan de omgeving, waarin het werd uitgevoerd.

Limburger Koerier 19-04-1932

De dag erna zondag 17 april 1932 dirigeert hij als gastdirigent het Stedelijk Orkest in een uitvoering van zijn Eerste Symfonie. Hij spreekt bij die gelegenheid kort met Mathias Kemp, de broer van Pierre. Ongetwijfeld hebben Hermans en Andriessen elkaar bij de voorbereidingen en het concert ontmoet. Hermans dirigeert bij het concert zelf de Suite *l'Oiseau de Feu* van Strawinski. Daarnaast maakt Andriessen ook kennis met de Maastrichtse musici Peter Gielen, dirigent van de Staar, en Henri Heydendael, componist en gastdirigent bij de Staar.

SERIE A CONCERT MAASTRICHT.

Soliste mej. Annie Woud.

Niet minder dan vier dirigenten hebben op dit concert den staf gevoerd, zoodat onder dit opzicht niet over „te weinig” geklaagd behoeft te worden.

De interessantste deelen van het program waren een symphonie van Henk Andriessen en de Suite „L'oiseau de feu” van Igor. Strawinsky. De symphonie van Andriessen is een modern werk, dat zich niet beuondigt aan de excessen van sommige modernen, zoodat het ook voor een gehoor, dat niet geheel op deze muziek is ingesteld, zeer wel te begrijpen is. Contrapunctisch is deze symphonie prachtig bewerkt; harmonie en rythme zijn zeer belangwekkend en geven blijk van een groote originaliteit. Tal van merkwaardige vondsten, die op alleszins gelukkige wijze zijn benut komen in dit opus voor. De contrapunct

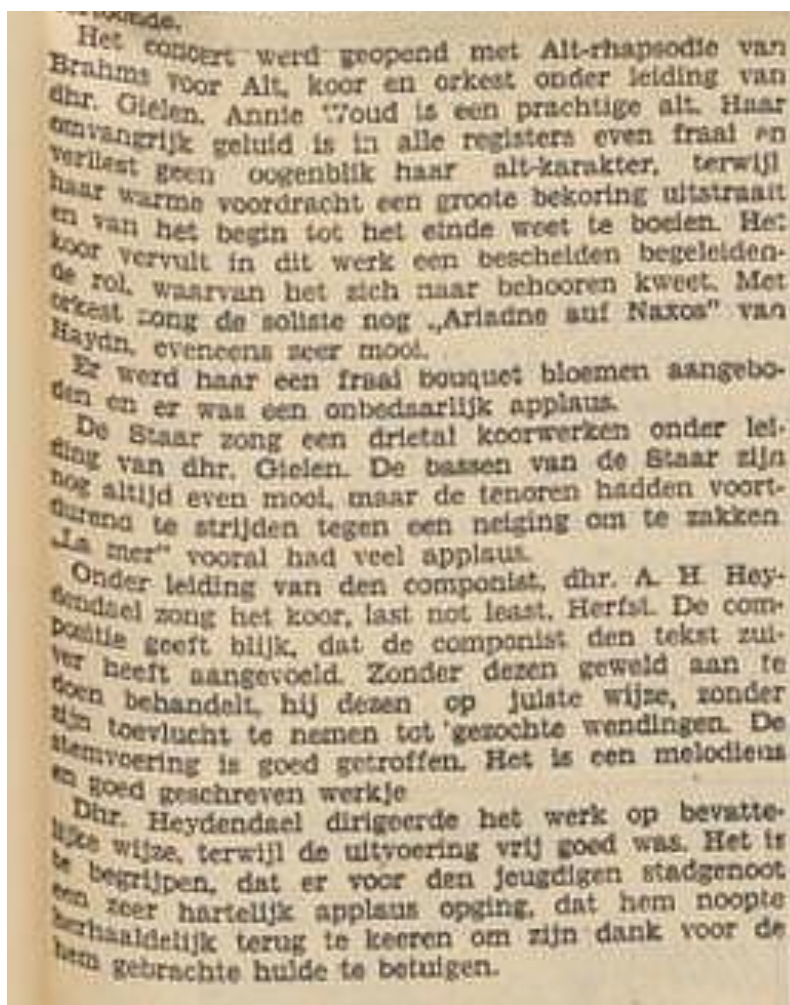
H. ANDRIESSEN.

in het Allegretto grazioso is schitterend. Het thema is werkelijk prachtig uitgewerkt. De componist dirigeerde zijn werk zelf. De uitvoering viel zeer te waardeeren. Vooral het Allegretto grazioso, waarvan we reeds melding maakten en het laatste deel Allegro agitato.

De Suite van Strawinsky vormde het slot van het concert: In dit jeugdwerk laat de componist zijn fantasie vrijelijk den teugel, terwijl het sprookje, dat hij illustreert, hem ruimschoots gelegen-

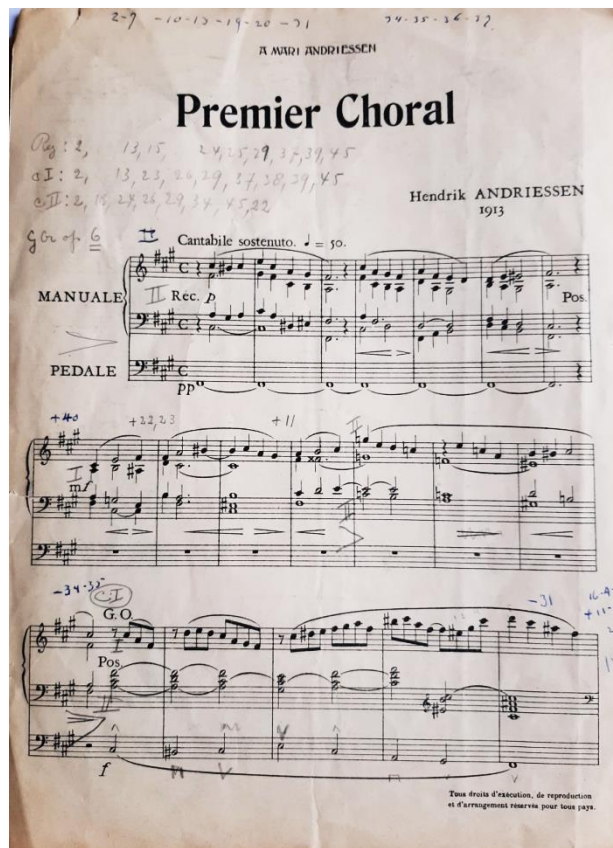
heid biedt, alle mogelijkheden van het orkest uit te buiten. Zooals het verhaal, is ook de muziek grillig, vol felle contrasten, nu eens weemoedig, dan weer fel hartstoechtelijk. Het werk werd met groote toewijding en élan uitgevoerd. Er waren tal van voortreffelijke passages. Jammer, dat het slot een kleine inzinking vertoonde.

Her

Limburger Koerier 19-04-1932

Hoogstwaarschijnlijk hebben de wegen van Hermans en Andriessen elkaar al veel eerder gekruist, maar dan vanuit hun professie als organist. De *Premier Choral* van Andriessen stamt uit 1913. Andriessen was een van de vernieuwers van de Nederlandse orgelcultuur met zijn talrijke werken op Franse leest. Hermans voorliefde voor het Franse repertoire zal hem ongetwijfeld in contact gebracht hebben met deze orgelmuziek.

Andriessen en het Maastrichts Stedelijk Orkest

Op 23 november 1933 neemt Henri Hermans (1883-1947) met het Maastrichts Stedelijk Orkest de *Eerste Symfonie* in reprise in een programma met ook werk van Willem Landré en Dirk Schäfer en een optreden van de Mastreechter Staar.

In latere jaren voert Hermans met zijn orkest regelmatig werken van Andriessen uit. In 1935 klinken *Magna res et amor* en *Fiat Domine*, twee werken voor sopraan en orkest of orgel (Jo Hendricks sopraan). In 1945 en 1947 staat de Tweede Symfonie op het programma, nadat eerder in 1939 de Kuhnauvariaties gespeeld waren.

De band met de familie Andriessen werd zeker ook gevoed via een ander spoor. De pianist Willem Andriessen, de oudere broer van Hendrik, was in de jaren tussen 1927 en 1946 regelmatig te gast in Maastricht als pianosolist.

Gedenkwaardig was zeker ook de Andriessen-avond op 28 april 1946. Hendrik, zijn zoon Jurriaan en zijn broer Willem verzorgen in Maastricht een concert helemaal gewijd aan hun muziek.

DOMINICANENKERK
MAASTRICHT

Hendrik Andriessen

ZONDAG 28 APRIL 1946, des avonds om 8 uur

Andriessen-avond

Medewerkenden :

Hendrik Andriessen, dirigent

Willem Andriessen, pianist

Jurriaan Andriessen,
componist-dirigent

Het Maastrichtsch Stedelijk Orkest

Programma :

Mus. Andriessen

1. HENDRIK ANDRIESSEN
1892—	Variaties & Fuga op een thema van
Johann Kuhnau
2. WILLEM ANDRIESSEN
1887—	Concert in Des gr. t. voor piano en orkest
a. Allegro ;
b. Lento con molto espressione ;
c. Allegro vivace.
<i>Pauze</i>	
3. HENDRIK ANDRIESSEN	Muziek bij Vondel's „Salomon“
a. Inleiding tot 1e bedrijf ;
b. Dans uit 2e bedrijf ;
c. Inleiding tot 3e bedrijf ;
d. Dans uit 4e bedrijf ;
e. Inleiding tot 5e bedrijf.
4. JURRIAAN ANDRIESSEN
1925—	Concertino
a. Allegro moderato ;
b. Andante molto sostenuto ;
c. Allegro Scherzando
(onder leiding van den componist).
5. HENDRIK ANDRIESSEN	Capriccio.

Steinway-Concertvleugel Fa. Leyser & Hermans

Geabonneerden Serie B vrijen toegang.

Publiek fl. 1.50 entree.

Privé-collectie

Een muzikale ontmoeting

Bovenstaande bijeengebrachte documenten vertellen het verhaal dat er kan schuilen achter een simpele opdracht op een partituur. Twee spilfiguren uit het Nederlandse muziekleven van de eerste helft van de 20e eeuw illustreren hoe de kleine provinciestad Maastricht deelgenoot was aan een rijk cultureel leven ver buiten de eigen stadsgrenzen.

Mathieu Vermeulen

November 2020

Bronnen en literatuur

- Archief en persoonlijke informatie van Marie-Louise Hendriks-Kicken
- Krantenartikelen www.delpher.nl
- Hans van Dijk: *Henri Hermans (1883-1947). De grondlegger van het Limburgse muziekleven*. Hilversum: Verloren, 2002 (Maaslandse Monografieën 64)
- Pim de Vroomen: *De doler en het kind van God. Brieven en documenten van de samenwerking tussen Hendrik Andriessen en Pierre Kemp in de jaren 1917-1921*. Baarn: De Prom 1987